

Автор: **Богдан ЄГОРОВ**, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Одеської національної академії харчових технологій

Особливості відтворення та розвитку кадрового потенціалу зернопереробних підприємств України

Кадровий потенціал більшості зернопереробних підприємств України був сформований декілька десятиріч тому. Підпорядкованість усіх підприємств Міністерству заготівель СРСР надавала можливість вирішувати питання поповнення кадрів, їх навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації у централізованому порядку. Мережа навчальних закладів, державна система роботи з кадрами дозволяли вести роботу з поповнення та навчання кадрів на плановій основі. Подальша зміна форм власності та ліквідація відповідних міністерств призвели до повної перебудови кадрової роботи.

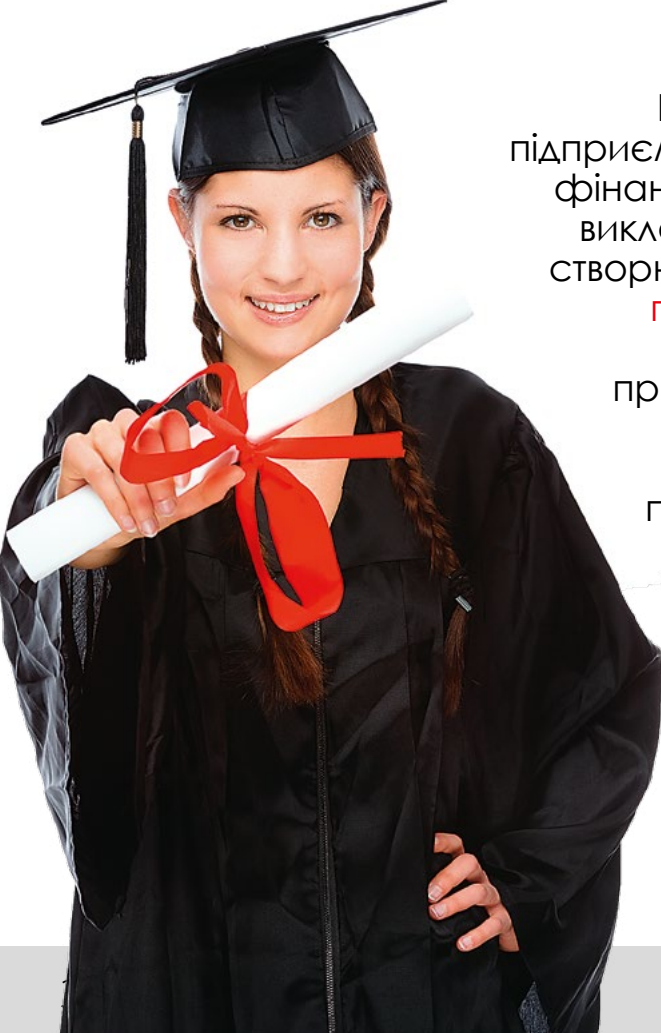
Сучасні зернопереробні підприємства залучили найкращий закордонний досвід роботи з кадрами, що і стало основою нового виклику до вищих навчаль-

них закладів, які випускали інженерні кадри. Водночас система вищої освіти в Україні також зазнала суттєвих змін, продиктованих невідворотною процесів глобалізації та євроінтеграції. Академіям, університетам та інститутам доводиться поєднувати традиції вітчизняної вищої школи з новими підходами, покладеними в основу Болонського процесу. Таким чином, сучасна система підготовки фахівців для харчової та зернопереробної промисловості базується на реалізації державних стандартів і програм підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів, на реалізації навчальних планів і розвитку навчально-методичного забезпечення навчального процесу.

Аналіз структури навчальних програм і навчальних планів відкриває нові перспективи удосконалення системи

підготовки фахівців в кожному окремо-му вищому навчальному закладі. Так, сьогодні переважна більшість дисциплін навчальних планів носить нормативний характер. Їх сукупність не повністю відповідає інтересам загальноінженерної підготовки, а вузький діапазон варіативних дисциплін стримує подальший розвиток ВНЗ та унеможливорює гнучкість траєкторії здобуття вищої освіти в умовах, які швидко змінюються. Частка нормативних дисциплін не повинна перевищувати 50% навчального часу. Обсяг варіативних дисциплін за вибором студентів доцільно встановити в межах 15–20%, а 30–35 % навчального часу слід було б передбачити для здійснення навчального процесу за дисциплінами за вибором самого ВНЗ. Такий підхід забезпечив би суттєве просування на шляху до автономізації ВНЗ, а також слугував би збереженню традиційних підходів до загальноінженерної та спеціальної підготовки студентів, що вирізняє відомі ВНЗ світу.

Програми підготовки бакалаврів суперечать намаганням забезпечити їх працевлаштування. Навчальний процес завершується державним іспитом, який констатує ефективність здобуття освітнього рівня, придатного для подальшого дипломовання та реалізації творчого потенціалу випускника. Проте аж ніяк не придатного для здійснення інженерної діяльності. Таким чином, освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра потребує введення дипломного проектування, мета якого – надати сукупність творчих умінь і навичок з управління технологічними процесами харчових і зернопереробних виробництв. Логічна послідовність цільової спрямованості дозволить забезпечити перерозподіл функцій професійної діяльності, що в свою чергу дозволить вирішити проблему працевлаштування бакалаврів. Вирішити цю важливу проблему можливо лише поєднавши інтереси промислових підпри-

Провідні приватні підприємства розпочали фінансування кращих викладачів і студентів, створюючи **елітне коло професіоналів**,... адже вартість придбання фахівця через 5–10 років набагато перевищуватиме розмір їхньої фінансової допомоги ВНЗ сьогодні

ємств і профільних вищих навчальних закладів.

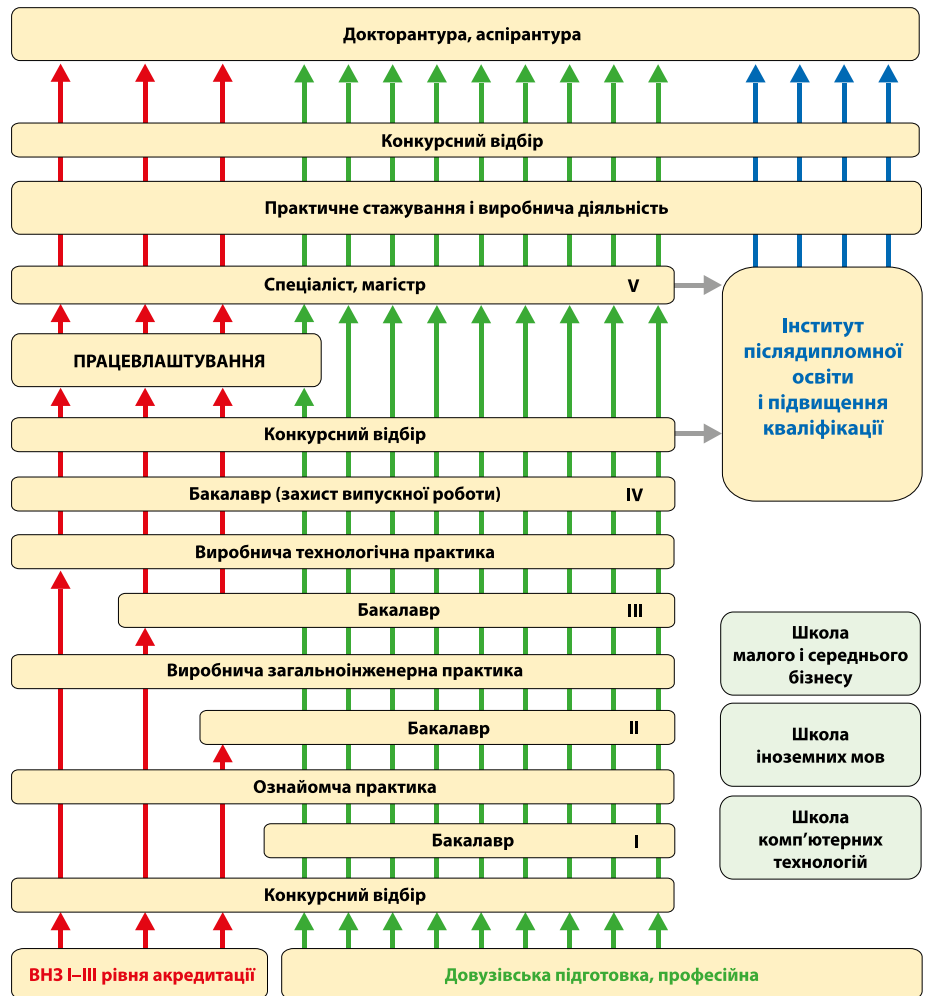
В таких умовах надзвичайно зростає роль виробничої практики і взагалі розвитку стосунків між викладачами, студентами і фахівцями підприємств. Одеська національна академія харчових технологій однією з перших в Україні розробила і запровадила інноваційну модель підготовки сучасних фахівців, схема реалізації якої наведена далі. Розроблена модель цілком орієнтована на інноваційний та поліфункціональний характер інженерної діяльності.

Правильність розробленої моделі було підтверджено на практиці. Так, наприклад, активна довузівська підготовка сприяла суттєвому підвищенню рівня професійної спрямованості абітурієнтів навіть за можливості подання документів до багатьох вищих навчальних закладів. Соціологічне опитування абітурієнтів, які подавали у 2009 році документи для вступу в академію, показало, що 64% абітурієнтів подали документи тільки в нашу академію, 33% – подали документи в нашу академію, а також про всяк випадок до інших ВНЗ і тільки 3% абітурієнтів розглядали нашу академію як другий вищий навчальний заклад.

Запровадження скрізної хімічної, математичної, комп'ютерної, мовної та економічної підготовки дозволило підвищити рівень міждисциплінарної взаємодії та якість засвоєння знань. Тісні стосунки з лідерами харчової та зернопереробної промисловості України дозволили вчасно переорієнтувати весь навчальний процес в академії з підготовки до профільної інженерної діяльності на підготовку до поліфункціональної інженерної діяльності. Саме цього вимагають від фахівців, які забезпечують експлуатацію найсучасніших харчових і переробних підприємств.

Запровадження таких підходів дозволило змінити філософію підготовки кадрів, відмовитися від проходження виробничої практики за окремими індивідуальними договорами, та організувати проходження практики на базових сучасних підприємствах галузі, забезпечити можливість участі студентів і викладачів у вирішенні реальних проблем підприємств і галузі. Всі курсові і дипломні проекти, магістерські роботи відтепер виконуються тільки за реальною тематикою, а викладачі академії прийняли участь у розробці галузевих програм розвитку хлібопекарської промисловості України на період до 2015

Схема реалізації інноваційної моделі підготовки фахівців для зернопереробної та харчової промисловості в Одеській національній академії харчових технологій

року, розвитку комбікормової галузі на період до 2015 року, проекту Закону України «Про корми» та ін.

Покращення науково-практичної підготовки викладачів і студентів стало головною метою довгострокового спільного проекту, який стартував на початку 2009 року за ініціативи та фінансової підтримки ВАТ «Миронівський хлібопродукт». Викладачі отримали можливість ознайомитися з найсучаснішими обладнаннями і технологіями зберігання зерна, виробництва комбікормів, вирощування сільськогосподарських тварин і птиці та отримання безпечної і високоякісної харчової продукції.

Студенти отримали можливість детально вивчити особливості здійснення окремих технологічних процесів, обслуговування технологічного обладнання та засобів управління ним, управління сучасними технологіями.

Така співпраця сьогодні розвивається і з іншими потужними зернопереробними (ДАК «Хліб України», «Нібулон», «Рамбурс-Тайгер», «Хлібна гавань», «Об'єднана елеваторна компанія» та ін.) і харчовими холдингами України («АВК», «Сандора», «Одеський караван» та ін.), та такими транснаціональними корпораціями, як «Тобако», «Президент», «Данон» та ін. Виник свого роду «Клуб роботодавців». Провідні приватні підприємства розпочали фінансування кращих викладачів і студентів, створюючи елітне коло професіоналів, укладаючи з нами і ними договори на 10–15 років і надаючи їм житло та повний соціальний пакет. Такі інвестиції в освіту зміцнюють не тільки нашу академію, а загалом і країну, адже вартість придбання професіонала через 5–10 років набагато перевищуватиме розмір фінансової допомоги профільним вищим навчальним закладам сьогодні. **i**